

**MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA
ACADEMIA DE MUZICĂ, TEATRU ȘI ARTE PLASTICE
ȘCOALA DOCTORALĂ *STUDIUL ARTELOR ȘI CULTUROLOGIE***

Cu titlu de manuscris

CZU: 792.83:398.87:1(043.3)

BETIȘOR ANGELA

**VALORIFICAREA FILOSOFIEI BALADEI *MIORIȚA*
ÎN CREAREA SPECTACOLULUI COREGRAFIC**

REZUMAT
al tezei de doctor în arte

**SPECIALITATEA 654.01 – ARTĂ TEATRALĂ, COREGRAFICĂ
Doctorat profesional**

CHIȘINĂU, 2021

**Teza a fost elaborată în cadrul Școlii doctorale *Studiul Artelor și Culturologie*,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice**

Conducător științific:

Guțu Zoia, doctor în pedagogie, profesor universitar, Maestru în Artă, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

Componența **Comisiei de doctorat** pentru susținerea publică a tezei de doctor în arte:

1. **Tîrțău Svetlana**, doctor în studiul artelor, profesor universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice – *președinte al comisiei*
2. **Guțu Zoia**, doctor în pedagogie, profesor universitar, Maestru în Artă, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice – *conducător de doctorat*
3. **Ghilaș Ana**, doctor în filologie, conferențiar universitar, Institutul Patrimoniului Cultural – *referent oficial*
4. **Rojnoveanu Angela**, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice – *referent oficial*
5. **Tipa Violeta**, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar, Institutul Patrimoniului Cultural – *referent oficial*
6. **Dohotaru Maia**, doctor în pedagogie, Om emerit – *secretar al comisiei*

Susținerea publică a tezei de doctor va avea loc la **2 iunie, 2022**, ora 11:00, în ședința Comisiei de doctorat din cadrul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Sala Senatului, str. A. Mateevici, 111, MD 2009, Chișinău, Republica Moldova.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică Centrală *Andrei Lupan* a Academiei de Științe a Moldovei (str. Academiei 5^a, MD 2008, Chișinău), la Biblioteca Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice (str. A.Mateevici, 111, MD 2009, Chișinău) și pe paginile web ale ANACEC (<http://www.cnaa.md/>) și AMTAP (<http://amtap.md/>).

Rezumatul a fost expediat la data de _____ **2022**.

Secretar al Comisiei de doctorat: _____

Dohotaru Maia,
doctor în pedagogie

Conducător de doctorat: _____

Guțu Zoia,
doctor în pedagogie,
profesor universitar

Autor: _____

Bețișor Angela

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei de cercetare. Balada *Miorița* – celebra și inestimabilă operă poetică de sorginte folclorică, simbolul ancestral al entității naționale românești – reprezintă, în mare parte, un ideal estetic ce reflectă specificul poporului nostru. În același timp, balada este un model etic-moral ce contribuie la păstrarea echilibrului în societatea modernă, erodată de contradicții și de prevalarea mentalității pragmatice și consumiste.

Percepția poetică a lumii este o modalitate de reflectare și comunicare cu universul, limitele artei fiind depășite de meditații cu caracter filosofic, de profunzime transcendentă. Evidențierea categoriilor estetice în prim planul vieții cultural-artistice înclină balanța de la concepția existențială materialistă spre lumea spirituală, reface integritatea sufletească a individului uman în lumea modernă, asigură echilibrul necesar dintre om și univers.

În eposul etno-folcloric românesc aceste idei izvorăsc din conștiința adânc panteistă a poporului, din conceptul de contopire a omului cu natura, unicitatea ancestrală a vieții umane și a tuturor vietăților, din circuitul continuu dintre cer și pământ. Încă în mitologia dacică lumea era percepută ca un sistem bipolar unitar, având în vedere cele „două zeități” opuse la prima vedere, dar care „se completează reciproc prin calitățile lor lăuntrice: Gebeleizis – zeul Cerului și Zamolxis – zeul Pământului” [11].

Evoluția istorică ulterioară (în exprimarea lui M. Eliade – „teroarea istoriei”) [9] a provocat retragerea individului în lumea sa interioară, a adus la formarea unei mentalități existențiale specifice. În primul rând, s-a structurat adaptabilitatea și, mai ales, acceptarea aspirării sociale și relaționare. În același timp, s-a educat voința de a adânci trăirile lăuntrice, de a dezvolta latura spirituală, necesară pentru supraviețuirea individuală și universală.

Una dintre cele mai cercetate și valorificate opere ale folclorului românesc este balada *Miorița*, criticul și istoricul literar român George Călinescu considerând-o, alături de *Traian și Dochia*, *Zburătorul* și *Meșterul Manole*, unul dintre miturile fundamentale ale românilor. Subiectul din *Miorița* nu reprezintă o simplă „supunere destinului” după E. Cioran [8], el redă voința poporului de a supraviețui, alegând și creându-și propria soartă în vremuri de cumpănă, găsind echilibru în aprofundarea în dimensiunea trăirilor interioare, a imaginației și fanteziilor creatoare, ce au dus la nașterea unor capodopere etno-folclorice de valoare inedită și universală.

Comorile spirituale etnice, mai ales acelea dintre ele care se transmit prin tradiție orală, nu pot fi distruse, ele sunt supuse valorificării extrapolate atâta timp cât supraviețuiește spiritul național și sufletul autentic popular. Conceptul filosofic mioritic al lumii a avut un rol decisiv în conservarea și eternizarea tezaurului spiritual al poporului nostru, în crearea echilibrului între

dimensiunile spiritului și materiei – două poluri determinante ale universului. Scriitorul Mihail Sadoveanu afirma: „În toată structura ei, această baladă unică este așa de artistică, plină de simțire, așa de înaltă pentru natura eternă, încât eu o socotesc drept cea mai nobilă manifestare poetică a neamului” [10, 101-102].

Apreciind spectacolele coregrafice montate pe motivele baladei *Miorița* de mai multe colective, trupe coregrafice de amatori, dintre care fac parte: Trupa *Alter* a Liceului Pedagogic *Nicolae Iorga* din orașul Botoșani, România; Teatrul *LUNI* de la *Green Hours*, București, România; ansamblul coreografic *Aprilie* din orașul Bălți, Republica Moldova ș.a., constatăm că spectacolele respective se axau preponderent pe fabula baladei și mai puțin pe filosofia și estetica acesteia. Actualitatea demersului nostru constă în realizarea spectacolului coregrafic, valorificând aspectele estetice și filosofice ale baladei *Miorița*.

Scopul cercetării: conceptualizarea, crearea și montarea spectacolului coregrafic *Miorița*, valorificând estetica, filosofia și dramaturgia baladei.

Obiectivele cercetării:

- analiza contextului social-istoric reflectat în balada *Miorița*;
- relevarea aspectelor filosofice și dramaturgice ale baladei *Miorița* și reflecția lor asupra concepției spectacolului coregrafic; conceptualizarea artistică a spectacolului coregrafic *Miorița*;
- crearea dramaturgiei și scenariului spectacolului coregrafic *Miorița*;
- montarea și realizarea artistică a spectacolului coregrafic *Miorița*.

Noutatea științifică și originalitatea conceptului artistic rezidă în fundamentarea teoretică a posibilităților de valorificare a aspectelor estetice, filosofice și dramaturgice ale baladei *Miorița* în conceperea unui spectacol coregrafic; conceptualizarea artistică a spectacolului coregrafic *Miorița* din perspectiva paradigmei filosofice a baladei *Miorița*; stabilirea dramaturgiei și scenariului spectacolului coregrafic *Miorița*, axate pe principiile artei coregrafice și pe interferența dintre arta coregrafică și arta literară (în baza unei opere epice); extinderea mijloacelor de promovare a valorilor literare naționale prin intermediul artei coregrafice.

Problema științifică și artistică soluționată în cercetare constă în transferul și exprimarea esteticii, filosofiei și dramaturgiei baladei *Miorița* prin mijloacele artistice ale spectacolului coregrafic.

Baza teoretică a cercetării o constituie lucrările cercetătorilor, scriitorilor despre istoria, geneza, aspectul ideatic și conținutul literar al baladei *Miorița*, cum sunt M. Sadoveanu, L. Blaga, A. Fochi, M. Eliade, R. Vulcanescu și alții.

O importanță deosebită în crearea spectacolului coregrafic l-a avut studierea experienței renumitor maeștri-coregrafi de la începutul sec. al XX-lea – M. Fokin, G. Balanchine, J. Neumeier, K. Goleyzovsky, M. Bejart, F. Lopuhov, L. Iakobson, L. Zaharov, Iu. Grigorovici, B. Eifman.

Un rol semnificativ pentru cercetare îl are abordarea specificului corelației artei coregrafice cu operele literare, care a generat unul din principiile creării spectacolului coregrafic. Această problemă este abordată pe larg în lucrările diferitor savanți, printre care sunt B. Asafiev, Iu. Slonimski, G. Dobrovolskaia, L. Blok, V. Vanslov, V. Krasovskaia, V. Gaievski, Iu. Ciurko.

Dezvăluirea conceptului tematic-ideatic al spectacolului coregrafic a fost realizată prin studierea lucrărilor fundamentale în domeniul artei teatrale ale lui K. Stanislavski, M. Cehov, V. Meyerhold, E. Vahtangov și alții.

Metodologia cercetării are la bază dimensiunile cunoașterii științifice și ale cunoașterii artistice, cu aplicarea *metodelor teoretice de cercetare*: documentarea; analiza și sinteza, compararea, generalizarea și modelarea, sistematizarea și a *metodelor artistice*: crearea conceptului regizoral, montarea spectacolului coregrafic; prezentarea spectacolului coregrafic.

Semnificația teoretică și artistică a cercetării este justificată de dezvoltarea teoriei și practicii artei coregrafice prin conceptualizarea spectacolului coregrafic în baza operei epice *Miorița*; de fundamentarea principiilor generale de creare a spectacolului coregrafic, dar și a principiilor de valorificare a esteticii, filosofiei și dramaturgiei baladei *Miorița* în crearea spectacolului coregrafic.

Valoarea aplicativă a cercetării constă în posibilitatea aplicării rezultatelor investigației în formarea inițială și continuă a coregrafilor; în montarea altor spectacole coregrafice și în prezentarea spectacolului *Miorița* publicului larg. Teza de doctor poate fi recomandată în calitate de material didactic în cadrul studierii disciplinelor *Arta Maestrului de balet*, *Compoziția și montarea dansului*, *Regia în coregrafie*, *Regia spectacolului coregrafic* și poate constitui un suport pentru cercetările ulterioare în domeniu.

Aprobarea rezultatelor științifice. Teza a fost realizată în cadrul Școlii doctorale *Studiul Artelor și Culturologie* din cadrul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Republica Moldova, fiind discutată și recomandată pentru susținere de Comisia de îndrumare și de Consiliul Școlii doctorale.

Publicații la tema tezei: Rezultatele cercetării au fost reflectate în 8 publicații la tema tezei, dintre care 5 articole în reviste științifice de profil: revista *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică*, Categoria B, și revista de știință, inovare, cultură și artă *Akados*, Categoria B, precum și 3 rezumate/ teze ale lucrărilor la conferințe științifice naționale și internaționale.

Volumul și structura tezei. Lucrarea cuprinde: adnotări (în limbile română, engleză, rusă), introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 140 de titluri (în limbile română, engleză, franceză, rusă), 67 pagini text de bază, 1 tabel și 3 figuri.

Cuvinte-cheie: spectacol coregrafic, balada *Miorița*, concept filosofic, dramaturgie, scenariu, ideal estetic, folclor, tipologia chipurilor scenice, artă coregrafică.

SINTEZA CAPITOLELOR

În **Introducere** sunt argumentate actualitatea și importanța temei de cercetare, este formulată problema cercetării, metodologia și reperele artistice, sunt indicate noutatea, originalitatea, valoarea științifică și artistică a cercetării, precum și valoarea aplicativă a acesteia. Totodată sunt indicate modalitățile de aprobare și implementare a rezultatelor cercetării, volumul și structura tezei, cuvintele-cheie și sumarul compartimentelor.

În **Capitolul 1**, intitulat *Balada Miorița ca sursă estetic-filosofică și dramaturgică a creării și montării spectacolului coregrafic*, este analizată balada populară *Miorița* din perspectiva istorică, se analizează, de asemenea, demersurile estetico-filosofice ca punct de pornire și perspective de creare a unui spectacol coregrafic.

Balada *Miorița* face parte din ciclul celor mai vechi producții populare românești, numite de specialiști *repertoriul păstoresc*. Ea ilustrează filosofia populară specifică „mioritică”, poetul anonim exprimând ideea acceptării morții fizice ca pe un final firesc al vieții, o concepție filosofică arhaică, panteistă, în care unitatea omului și a naturii, a universului cosmic reprezintă continuitatea vieții în afara corpului fizic.

De-a lungul timpului balada a cunoscut o largă răspândire în toate teritoriile locuite de români, circulând în peste o mie de variante. Geneza ei se pierde în negura timpului și este rezultatul procesului de transmitere pe cale orală și al împletirii diferitelor teme și motive folclorice.

Textul poetic folcloric *Miorița* este atribuit genului de baladă populară. După cum se definește genul în cercetările de specialitate, **balada** (lat. *ballare*, pe filieră provensală, *ballada* – „dans“/ „cântec“; cf. fr. *ballade*) este o specie a genului epic, înfățișându-se ca un amplu poem narativ, fără a exclude și unele accente lirice, unde, în general, se proiectează un eveniment eroic, având protagoniști fie din timpuri istorice, fie din vremuri legendare, mitice sau fantastice, fie din realitatea imediată, personaje prezentate mai ales în antiteză. Balada *Miorița* însă este mai veche, face parte din stratul arhaic și se caracterizează prin îmbinarea elementului epic cu cel liric, filosofic, având un final tragic.

În plan exegetic, balada păstorească *Miorița* este cel mai controversat text folcloric românesc, din cauza atitudinii aparent paradoxale a eroului principal. De-a lungul istoriei exegetice, s-au distins trei filoane principale din care cercetătorii au presupus că s-a zămislit *Miorița*: cel mitic, religios și etnografic.

Istoria exegetică a baladei *Miorița* a fost marcată de apariția unor culegeri științifice, studii, monografii, considerate decisive în impulsivizarea cercetărilor din domeniu.

Interesul sporit al cercetătorilor pentru studierea și analiza acestei balade este influențat de multitudinea de teorii dezvoltate în timp: de la accentuarea fatalismului mioritic a lui J. Michelet, care, în 1854, a tradus balada în limba franceză, până la conceptele contemporane, apărute mai târziu, care promovează termenii figurativi, precum *spațiul mioritic* (Lucian Blaga), *blestemul mioritic* (Emil Cioran), *moartea creatoare* (Mircea Eliade), *catharsisul mioritic* (Ana-Maria Plămădeală), *modelul arhetipal al sacrificiului* (Tatiana Tsivian). Prin eforturile de a regândi esența acestei balade misterioase, fiecare cercetător valorifică ideile textului, dezvăluind motivele poetice și filosofice ale baladei ca o contribuție valoroasă la cultura mondială.

Cultura creată de popor reflectă conceptul despre viață și moarte al acestuia, mentalitatea lui, prin care se transmite modelul din generație în generație. Astfel putem afirma că balada *Miorița* conține o informație „codificată” despre sufletul poporului, despre mentalitatea specifică și filosofia vieții oamenilor din spațiul românesc. Semnificația artistică a baladei, originea și destinul acestei opere populare, influența ei asupra creației folclorice, confirmată prin sutele de variante ale ei, culese pe arii geografice extinse, ne permit să vorbim despre *Miorița* ca despre un fenomen unic în istoria poeziei românești și a culturii în ansamblu.

Frumusețea și unicitatea baladei *Miorița* constă în conținutul complex filosofic, simbolic, psihologic, dramatic, ce reflectă atitudinea, unică în felul ei, a ciobănașului moldovean în fața morții, atitudine impresionantă, ce dă farmec și valoare întregii creații. Modul de a reacționa la aflarea complotului pus la cale a dat naștere la diverse interpretări a acestei reacții a personajului principal în fața trădării și a sfârșitului său. În cercetările etno-folcloriștilor, filologilor și literaților sunt susținute ipoteze variate asupra concepției ideatice a baladei. Se vehiculează că balada ar exprima o atitudine fatalistă, de resemnare, că ar surprinde concepția panteistă despre moarte a poporului nostru în epoca preistorică, văzută ca o integrare în natură, că ar pune în lumină dorința tânărului cioban de a se jertfi cu demnitate și bărbăție.

În mesajul filosofic al baladei *Miorița* evidențiem două aspecte – cel legat de fatalitate, de acceptarea morții ca o continuare a vieții, un deznodământ inevitabil al existenței în dimensiunea pământescă. Pe altă parte, conceptul filosofic al baladei milenare aduce viziunea panteistă de universalitate și primordialitate a naturii, a cosmosului și a omului ca parte integră și integrantă a

acestui circuit etern dintre părțile componente ale sistemului panteist. Aceste aspecte creează nu doar „misterul” și atractivitatea acestei capodopere folclorice, ea îi conferă un conținut actual și interesant pentru abordări artistice, pune în mișcare viața lăuntrică a omului modern, generează fantezia creatoare și conduce spre evaluări moderne ale valorilor umane etice eterne.

Creată de popor pe parcursul a sute de ani, această baladă scoate în prim plan o realitate vădită a existenței umane, cu anumite valori materiale, cu trădare, invidie și concurență. Dincolo de toate, *Miorița* demonstrează o îndelungată și extinsă experiență de gândire și creație artistică a poporului român asupra problemei vieții și morții, problemă ce preocupă umanitatea până în prezent.

Având un răsunset nemărginit ca sursă de inspirație în operele de artă literară, muzicală și în arta sculpturii, subiectul *Miorița* a fost mai puțin explorat în sfera teatrală și coregrafică. Cele mai multe montări și reproduceri scenice ale acestei balade sunt pregătite de către amatori pentru evenimente tematice în cadrul instituțiilor de învățământ preșcolar și preuniversitar (dansuri, recitaluri, scenete).

Așadar, privit prin prisma filosofică și estetică, poemul mioritic își dezvăluie frumusețea și conținutul său mitic, devine, pentru cititorul de azi, expresia artistică a efortului strămoșilor de a rezolva în favoarea sa relația cu universul. Valorile estetice cristalizate în textul baladei *Miorița* pot constitui fundament pentru o continuă meditație asupra existenței umane, a continuității vieții, conștiinței și moralei, ceea ce a generat noi opere artistice în literatură, muzică, arte plastice, arte teatrale.

Conținutul ideatic profund al baladei, poeticul acesteia inspiră o paletă bogată de expresii coregrafice. Caracterele contrastante ale eroilor baladei *Miorița* sugerează varietatea ideilor componistice, trezesc fantezia artistică a coregrafului.

În *Miorița* este important să întrevădem nu fragmente răzlețe de baladă, ci îmbinarea spațial-temporală unică exprimată prin prezența simultană a câtorva planuri dramatice. În textul baladei are loc substituirea spațiului real prin spațiul imaginar, lumea interioară a protagonistului iese la suprafață. Caracterul static al acțiunii în lipsa faptelor este creat de scufundarea în gândurile și sentimentele protagonistului și, totodată, în transferarea ei în dimensiunea liric-psihologică.

Capitolul 2 – Conceptul, dramaturgia și scenariul spectacolului coregrafic *Miorița* – cuprinde cadrul conceptual al spectacolului coregrafic, dramaturgia și scenariul discursului artistic.

Cadrul conceptual are la bază două perspective: una ține de înțelegerea și interpretarea esteticului, filosofiei și dramaturgiei baladei *Miorița* și alta se referă la transpunerea acestora în limbajul artei coregrafice.

Viziunea asupra filosofiei și esteticii baladei *Miorița* generează și o viziune artistică de valorificare a acestora în crearea unei opere coregrafice, care se conturează într-un *concept tematico-ideatic al spectacolului coregrafic* și un *concept regizoral al spectacolului coregrafic*.

Conceptul tematico-ideatic al spectacolului coregrafic *Miorița* este creat după diferite variante ale baladei, în special pe cea publicată de Vasile Alecsandri.

În cadrul elaborării conceptului tematic-ideatic al spectacolului coregrafic inspirat de balada *Miorița*, ne-am axat pe următoarele aspecte și etape de activitate. În primul rând, am respectat cele trei aspecte/ evenimente obligatorii:

1. Evenimentul primordial (este reprezentat de aspectul filosofic prin nașterea universului ideal al Ciobănașului).
2. Evenimentul protocolar (acțiunile ce schimbă viața eroului: întâlnirea cu prima dragoste; invidia ”fraților”; ”presimțirile tragediei”).
3. Evenimentul final (etapa dramatică legată de rezolvarea conflictului, acțiunile care îl provoacă pe Ciobănaș să intre în lupta dintre Bine și Rău).

În al doilea rând, am respectat următoarele etape în fundamentarea conceptului tematico-ideatic (a se vedea Fig.2.1.).

Printre demersurile de debut în fundamentarea conceptului este *schițarea și formularea schematică a fabulei*. În etapa preliminară este necesar de a conștientiza și de a reda într-un mod clar, concis planul acțiunii scenice, de a contura fazele principale ale desfășurării ei. Schița conceptului artistic al operei presupune conturarea obligatorie a fabulei-temei-ideii.

Fundamentarea conceptului tematico-ideatic al spectacolului coregrafic *Miorița* a fost construită din:

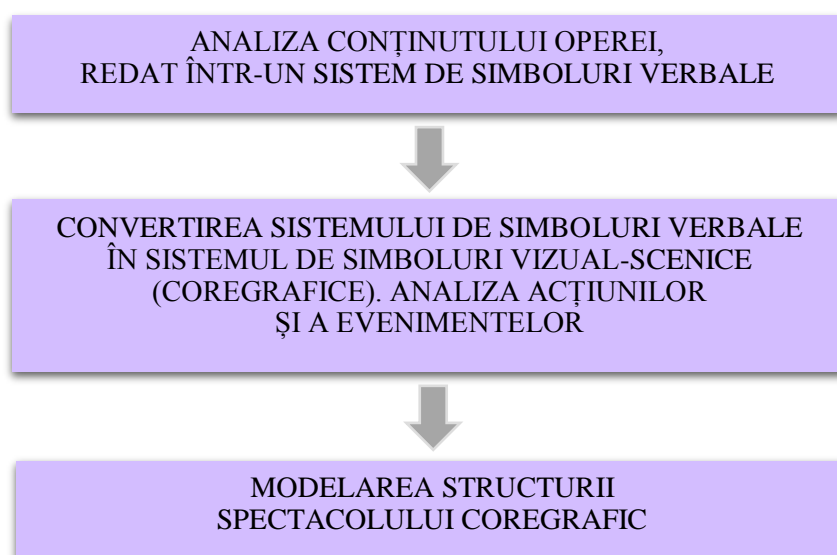

Fig.2.1. Fundamentarea conceptului tematico-ideatic al spectacolului coregrafic *Miorița*

Abordarea conceptului tematico-ideatic privind crearea spectacolului coregrafic s-a axat pe următoarele etape de lucru asupra operei folclorice *Miorița* (a se vedea Fig.2.2.).

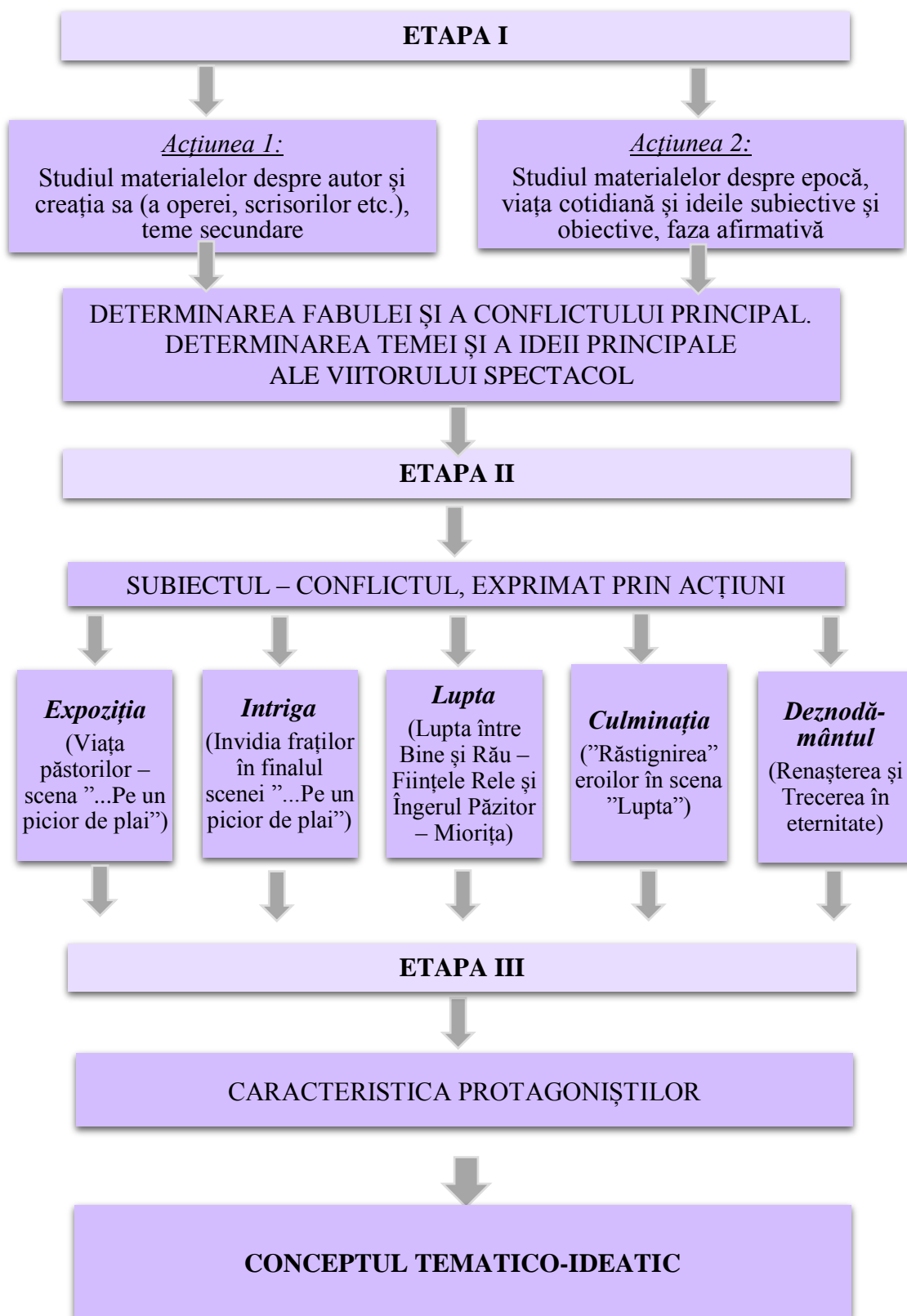

Fig.2.2. Etapele generale de lucru cu opera literară în vederea creării spectacolului coregrafic

Conceptul regizoral al spectacolului coregrafic

Cadrul general al conceptului regizoral a fost structurat în *trei părți*: (I) conceptul tematic-ideatic – analiza literară a baladei; (II) conceptul teatral-dramatic – analiza acțiunii, studierea vieții cotidiene; (III) producția scenică – întruchiparea ideilor, „realizarea ideii în formă”.

Totodată, fundamentarea conceptului regizoral prevede realizarea următoarelor **obiective**: (1) familiarizarea și analiza contextului literar-estetic al baladei *Miorița*; (2) aprofundarea acestei analize; (3) modelarea generală a viitorului spectacol coregrafic; (4) modelarea șirului de *evenimente*:

- evenimentul primordial – *Nunta în ceruri*;
- evenimentul de bază – *Pe un picior de plai* – evenimentele care au loc în mediul rural montan, precum și evenimentele care au loc în lumea lăuntrică a protagonistului („s-a îndrăgostit”, „visul”, „presentimentele rele”, „îngrijorarea mamei”, „apariția Îngerului Păzitor”);
- evenimentul central – scena *Lupta* din spectacolul nostru, unde are loc coliziunea binelui cu răul (dintre partea sumbră a esenței umane și începutul luminos al acesteia);
- evenimentul final – scena *Moartea-Renaștere*;
- evenimentul principal – *Nunta-Nemurire* – unde se afirmă ideea principală a spectacolului coregrafic.

Conceptul regizoral al spectacolului coregrafic *Miorița* se reflectă în planul de acțiune: analiza baladei *Miorița*; formularea ideilor principale ale viitorului spectacol; stabilirea șirului de evenimente; stabilirea formei spectacolului; verificarea celor programate.

Aplicând această abordare la procesul de creare a spectacolului coregrafic, evidențiem următoarele *etape*: (1) analiza operei, în cazul dat a baladei *Miorița* – pătrunderea în filosofia baladei, acumularea de cunoștințe, analiza literară; (2) crearea conceptului tematic-ideatic, axat pe filosofia baladei *Miorița* – formularea ideilor principale ale viitorului spectacol; (3) analiza după șirul de evenimente (pronosticarea spectacolului, modelarea/ schițarea liniilor principale ale spectacolului, definirea acțiunii dominante și a suprasarcinii); (4) identificarea formei (modelarea în mai multe nivele) viitorului spectacol: stilul, limbajul și lexicul dansului; desenul (elemente, mișcări, întregul dans); compoziția (solo, duet, grupuri mici, ansambluri mari, corp de balet); mizanscene (tranzițiile plastice și amplasările soliștilor, ale grupurilor, ansamblurilor) etc.; (5) verificarea celor „programate” în acțiune (analiza prin acțiune).

Particularitățile de activitate a coregrafului în contextul pregătirii planului regizoral sunt generate de etapele respective (a se vedea Fig.2.3.)

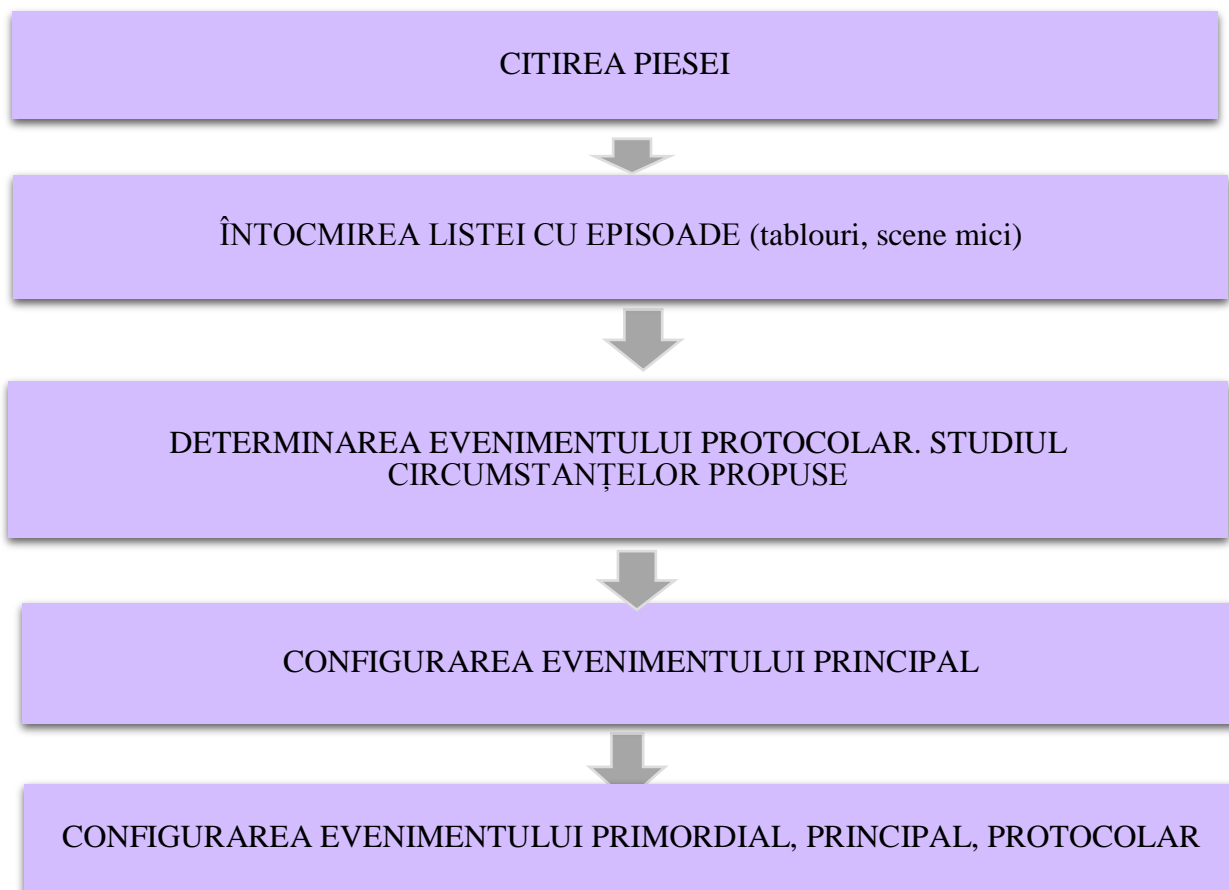

Fig.2.3. Etapele specifice de lucru în cadrul planului regizoral

Cadrul conceptual și, în primul rând, cel tematico-ideatic, a stat la baza stabilirii dramaturgiei și scenariului spectacolului coregrafic *Miorița* (a se vedea Tabelul 2.4.):

Tabelul 2.4. Planul-scenariu al spectacolului coregrafic după balada *Miorița* de V. Alecsandri

Structura dramaturgică	Conținutul scenei (lumină):
Prolog	Tabloul 1 (cortina se deschide): Undeva în ceruri (lumea spirituală) este Nuntă
Expoziția	Tabloul 2 (revenirea la realitate): <i>Pe un picior de plai...</i>
Intriga	<ul style="list-style-type: none"> • Dansul ciobanilor cu toiege. • Dansul-ghicit. • Dans grotesc – eliminarea Fraților răi. • Solo Ciobănașului cu fluier. • Duetul Liric al Maricicăi cu Ciobănașul pe fundalul fetelor-prietene.
Dezvoltarea acțiunii	Tabloul 3. Visul-presimțire și visul despre Mamă în realitate. <ul style="list-style-type: none"> • Dans-presimțire. • Duetul Mamei cu fiul pe fundalul turmei de oi.

Trepte înainte de culminație	Tabloul 4. <i>Ivirea îngerului</i> <ul style="list-style-type: none"> • Duetul Îngerului cu Ciobănașul.
Dezvoltarea acțiunii	<ul style="list-style-type: none"> • Dans-avertisment.
Culminația	Tabloul 4. <i>Lupta</i> <ul style="list-style-type: none"> • Dans-luptă.
Deznodământul	Tabloul 5. <i>Moartea-Renaștere</i> <ul style="list-style-type: none"> • Cvartetul Ciobanului Moldovean, Mamei, Maricicăi-Mireasă și Îngerului Păzitor Miorița, simbolizând renașterea spirituală a protagonistului.

Astfel, reflectând asupra mesajului ideatic al baladei *Miorița*, am încercat să realizem un scenariu care să transmită ideea principală a spectacolului coregrafic și anume, conștientizarea realității existente în scopul creării unui echilibru dintre viața contemporană și Eternitate, cultivarea idealului estetic individual ca mod de tratare existențială a contextului social-istoric.

Elaborarea schițelor și schemelor pentru valorificarea conceptului tematic-ideatic a devenit bază pentru crearea și montarea spectacolului coregrafic *Miorița*.

Aplicarea metodei de modelare a desfășurării evenimentelor în spectacolul coregrafic a servit drept bază în crearea planului regizoral al spectacolului prin aplicarea principiilor esențiale ale coregrafiei și, în special, ale baletului clasic.

În **Capitolul 3 – *Compoziția și mijloacele de expresie a spectacolului coregrafic Miorița*** – este prezentată tipologia și chipurile scenice ale personajelor spectacolului coregrafic, sunt descrise mijloacele scenice de expresie.

În cercetare ne-am axat pe *trei reguli* privind clasificarea chipurilor scenice:

Regula întâia: chipul coregrafic trebuie să fie simplu, clar exprimat, pe înțelesul spectatorului. Regula a doua: chipurile coregrafice în balet le putem clasifica în trei tipologii principale: *chipuri-simboluri*, *chipuri-categorii* și *chipuri-funcții*. Regula a treia: echivalentele vizuale ale chipurilor-categorii reprezintă elementele formale ale spectacolului, fiecare dintre acestea le aparține propria funcție de vizualizare: limbajul, desenul și compoziția dansului, compoziția întregii opere în ansamblu și a părților acesteia (acte, tablouri, scene).

În acest sens au fost identificate:

Redarea chipurilor scenice prin intermediul lexicului coregrafic

Am analizat toate personajele din spectacol sub aspectul tipologiei lor și al evoluției chipurilor și am argumentat selectarea limbajului coregrafic.

Ciobanul Moldovean: Chipul-simbol. Arhetipul – un tânăr simplu din popor, frumos la chip, o ființă sensibilă, pură, cu aspirații către sublim, care își urmează idealurile.

Fiind dictat de aceste caracteristici, lexicul coregrafic al protagonistului este compus din dansul clasic cu elemente de dans popular scenic în tablourile în care acțiunea se desfășoară în cer (în lumea spirituală) și cu dans popular etnic scenic în tablourile în care acțiunea are loc pe pământ (în realitate).

Ciobanul Moldovean: Chipul-funcție – protagonistul liric. Lexicul coregrafic în duet – scena în care se îndrăgostește de Maricica – este compus dintr-o combinație de dans popular scenic și dans neoclasic. Toate posturile și gesturile protagonistului tind spre canoane clasice, linii răsucite și extinse.

Miorița-Îngerul Păzitor: Chip-categorie – un personaj dual cu trăsături fantasmagorice accentuate. Inițial mioara este pierdută în mulțime (turma) și nu se remarcă prin nimic deosebit (subconștientul este turma de oi în scena *Visul*), evoluează în transformarea mistică prin binecuvântarea Mamei în Îngerul Păzitor – sublimul ocrotitor al Ciobănașului. În următoarea fază acest chip devine Voinicul în scena *Lupta* și Victimă care se sacrifică pentru Ciobănaș în finalul acestei scene. Lexicul coregrafic utilizat este condiționat de dualitatea transformării oiței Miorița de la real – dans modern, la metafizic, transcendent – dans clasic și neoclasicist.

Maricica-Mireasa Ciobănașului: Chip-categorie a cărei dualitate, de asemenea, se dezvăluie în limbajul, desenul și compoziția dansului. Ea se reflecta în compoziția spectacolului, a părților ei componente (acte, tablouri, scene). Transformarea lexicului coregrafic a acestui chip pornește de la dans neoclasicist cu elemente de dans popular scenic în episodul *Nunta în ceruri*, la dans popular scenic (folclor) cu elemente de pantomimă și dans grotesc în scena *Pe un picior de plai*. Exprimarea dragostei sublime are loc prin dansul clasic cu elemente de dans popular în fragmentul Duet liric cu Ciobănașul (scena *Pe un picior de plai...*). Iubita Îndurerată, suferințele extreme sufletești sunt redată prin dansul modern în scena *Moartea-Renașterea*.

Mama – Chip-simbol: este o femeie mică și scundă, dar care manifestă forță în fața pericolului. Ea este expresia dragostei nemărginite, necondiționate și ocrotitoare. Un chip de atmosferă care ne face să ne scufundăm în vremurile copilăriei și în versurile despre mamă ale lui Gr. Vieru, se creează prin partitura muzicală (*Doina*) și un text coregrafic colorat emoțional prin utilizarea dansului modern cu elemente de dans popular. Rolul Mamei în scena *Visul*, la fel ca și structurarea compozițională (desenul, lexicul) evoluează pe o traiectorie ascendentă (mama își amintește de fiu: de la naștere până la maturitate). Am utilizat racursiurile, mișcările și desenul coregrafic, începând cu planurile de jos, pozițiile îndoite, de „semi-parter” și mergând spre planurile înalte, mișcările largi și rapide.

Ungurean și Vrâncean: Chipuri-simboluri. Sunt caractere banale și rudimentare în prima fază. Am utilizat dansul popular în scena *Pe un picior de plai*. Pe măsură ce completează, și își manifestă firea dură, brutală și invidioasă la finalul aceleiași scene, am utilizat dansul grotesc și pantomimă. În sfârșit, când sunt criminali nemiloși, apoi fricoși și lași sunt caracterizați prin dansul grotesc și dansul modern cu elemente pantomimice de luptă în scena *Lupta*.

Turma de oi: chip-categorie. Este o metaforă care descrie subconștientul protagonistului. Inițial este expresia unei mulțimi anoste, exprimate prin lexicul dansului modern. Turma de oi are rolul de a descrie atmosfera calmă și stagnantă, ce evoluează apoi spre alarmare, presimțirea apropiării răului. Acest chip vorbește cu glasul interior al protagonistului. Mai târziu Turma de oi se transformă într-o mulțime ștearsă în scena *Moartea-Renașterea*, exprimată în dansul-procesiune cu elemente de dans modern. În finalul spectacolului are loc transformarea turmei în tineri (flăcăi și domnițe) sărbătorind, caracterizați prin dans neoclasicist cu elemente de dans popular scenic.

Musafirii la nuntă: chip-categorie. Demonstrează triumful exaltat al dimensiunii spirituale, a imaginilor sublime asupra valorilor materiale, laturilor josnice, amorale ale existenței umane. Acest chip redă atmosfera de perpetuare a vieții și de bucurie cosmică prin înflorirea dragostei nemuritoare în scena *Nunta în ceruri*. Ne axăm în scena *Moartea-Renașterea* pe valorificarea coregrafiei populare moldovenești, pe exprimarea maximă și triumfală a acestui gen etnografic național – una dintre expresiile inedite ale frumuseții neamului moldovenesc și a valorilor nepieritoare ale poporului nostru.

În acest context, am recurs la descrierea aspectelor esențiale în compoziția unui spectacol, în formarea unei integrități scenice, începând cu importanța alegerii paletelor muzicale. În cazul dat, un rol important l-a avut ambianța etnică a subiectului, acțiunea având loc în mediul rural, în mijlocul naturii. Din acest considerent, în sonorizarea baletului au fost utilizate înregistrări din natură, precum cântecul păsărilor, foșnetul pădurii. Au fost interpretate și fragmente din piese folclorice, interpretate la instrumente naționale, precum cavalul, taragotul. În același timp, am recurs la diferențierea materialului muzical în funcție de locul și mediul acțiunii, folosind muzica cultă cu influențe folclorice, precum muzica lui G. Enescu, B. Bartok. Iar în unele scene, pentru a evidenția actualitatea conținutului tematico-ideatic al baladei, au fost utilizate intonații ale muzicii moderne din filme.

După aceleași principii a fost creată scenografia, au fost stabilite decorul, rechizitele și costumele. Toate elementele din scenă – decorul, lumina, costumele – au fost orientate spre accentuarea aspectelor conceptuale ale spectacolului, a simbolismului lor, întru relevarea mesajului ideatic și emoțional al discursului.

Astfel, crearea și montarea unui spectacol coregrafic în baza baladei *Miorița*, valorificând estetica, filosofia și dramaturgia acestui text folcloric, reprezintă o operă coregrafică de valoare artistică.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

1. Incursiunea efectuată în cercetările istoriei și a genezei baladei *Miorița*, studierea și analizarea profundă și temeinică a mesajului filosofic al acestei capodopere etno-folclorice a relevat cu o deosebită anvergură originalitatea și caracterul ei inedit pe plan cultural universal. Complexitatea conținutului pluridimensional al baladei, universalismul ideilor abordate de autorul anonim a transformat *Miorița* într-o permanentă sursă de inspirație pentru oamenii de artă din diferite domenii – literatură, sculptură, muzică, teatru, balet. În genul teatral-coregrafic, balada *Miorița* a fost abordată cu mai puțină relevanță, fapt ce a condus la abordarea acestei teme în prezenta teză. Am considerat că în societatea modernă redarea conținutului baladei *Miorița* prin intermediul limbajului coregrafic scenic este un act artistic necesar, cu reverberații în conștiința și în cultura omului contemporan. Studiul nostru și realizarea artistică a spectacolului coregrafic a demonstrat caracterul actual al demersurilor filosofice din balada *Miorița*.
2. În scopul elaborării spectacolului coregrafic am evidențiat aspectele artistice (teoretice și practice) importante pentru realizarea procesului creativ. Am elaborat sistemul tipologic al personajelor baletului și l-am corelat cu mijloacele de expresie specifice pentru o producție teatral-coregrafică. Am concretizat etapele de creare a spectacolului coregrafic, fapt ce ne-a permis să pregătim partea metodică și artistică (interpretativă) a viitorului spectacol.
3. Am dezvoltat etapele spectacolului:
 - a) Elaborarea planului tematic-ideatic al conținutului textului literar folcloric și adaptarea lui la specificul genului spectacolului coregrafic.
 - b) Descrierea etapelor de lucru asupra planului scenaristic al spectacolului coregrafic bazat pe surse literare.
 - c) Analizarea procesului de creare a personajelor într-un spectacol coregrafic prin aplicarea principiilor și procedeelelor din baletul clasic, dansul popular scenic, dansul modern și pantomima.
 - d) Identificarea particularităților esențiale ce contribuie la conceptualizarea și realizarea planului semantic al tuturor parametrilor participante în realizarea producției scenice, precum recuzita, costumele, decorul, luminile. Am corelat alegerea materialului muzical cu imaginile trasate de subiect și conturul psihologic al personajelor, creând o

dependență între caractere, situațiile scenice, trăirile protagoniștilor, simbolica conținutului și fragmentele muzicale utilizate.

4. Investigațiile efectuate de noi pot fi considerate un model pentru următorii cercetători, ce vor cuteza să creeze spectacole coregrafice în baza unor subiecte literare complexe și profunde. Descrierea planului de lucru, urmărirea tuturor etapelor și proceselor care au stimulat adresarea către o capodoperă literar-folclorică ca sursă pentru o realizare coregrafică, faza de pre-producție, caracterizarea părților componente ale producției reprezintă o bază teoretică, ce demonstrează necesitatea elaborării cercetărilor interdisciplinare în domeniul compoziției și realizării scenice a spectacolului coregrafic.

RECOMANDĂRI:

1. Organizarea discuțiilor teoretice, schimbului de experiență în cadrul conferințelor, seminarelor specialiștilor în domeniu cu tema: *Principiile esențiale ale elaborării compoziției și ale montării spectacolului coregrafic după creații literare.*
2. Intensificarea activității științifice în domeniul sintezei artelor în concepția și montarea spectacolelor coregrafice.
3. Importanța dezvoltării genului de coregrafie modernă, bazată pe subiecte din folclorul literar național, ce ar urmări un scop dublu:
 - promovarea valorilor naționale și transmiterea acestora către generațiile noi;
 - susținerea și încurajarea creării unor lucrări noi de acest gen, în care coregrafii tineri ar aborda folclorul literar moldovenesc prin prisma percepției contemporane.
4. Inițierea unui proiect artistic instituțional în cadrul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice a unui festival *Dans fest* – cu prezentarea spectacolelor coregrafice de format mic – pentru coregrafii din Republica Moldova și din alte țări, în cadrul căruia tinerii coregrafi ar avea posibilitatea să-și prezinte realizările scenice. Totodată, una din sarcinile acestui festival s-ar referi la stimularea dezvoltării artei coregrafice autohtone moderne și la interpretarea creațiilor noi pe scenele naționale și internaționale.
5. Difuzarea spectacolelor coregrafice pe posturile naționale de radio și de TV a creațiilor studentești – tezelor de licență, tezelor de masterat, tezelor de doctorat – cu scopul promovării și propagării coregrafiei naționale contemporane, proces important și de mare valoare cultural-educativă în societatea modernă.

BIBLIOGRAFIE

În limba română

1. Alecsandri, V. *Poezii populare. Balade. Cîntece bătrînești*. Iași: Tipografia Buciumul Român, 1852.
2. **Bețișor, A.** *Aspecte estetico-filosofice în balada "Miorița"*. In: Tezele lucrărilor Conferinței științifice internaționale "Învățământul artistic – dimensiuni culturale", 7 aprilie 2017, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice. Chișinău: Notograf Prim, 2017, p.39.
3. **Bețișor, A.** *Compoziția scenografică – parte componentă a operei coregrafice*. In: Revista "Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică", Categoria C, Chișinău: Notograf Prim, 2018, nr.1 (32), p.139-143. ISSN 2345-1408.
4. **Bețișor, A.** *Funcția și rolul obiectului în formarea compoziției coregrafice*. In: Tezele lucrărilor Conferinței științifice internaționale "Învățământul artistic – dimensiuni culturale", 19 aprilie 2019, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice. Chișinău: Notograf Prim, 2019, p.40.
5. **Bețișor, A.** *Interacțiunea și corelația dintre coregrafie și literatura artistică ca factor de dezvoltare a baletului contemporan*. In: Revista de știință, inovare, cultură și artă "Akademos", Categoria B, Chișinău: Academia de Științe a Moldovei, 2020, nr.1 (56), p.155-159. ISSN 1857-0461.
6. **Bețișor, A.** *Interpretarea operelor literare prin intermediul limbajului coregrafic în viziunea lui B.Eifman*. In: Revista "Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică", Categoria C, Chișinău: Notograf Prim, 2017, nr.2 (31), p.130-132. ISSN 2345-1408.
7. **Bețișor, A.** *Maurice Bejart: Stil individual în coregrafie*. In: Revista "Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică", Categoria C, Chișinău: Notograf Prim, 2016, nr.2 (29), p.169-174. ISSN 2345-1408.
8. Cioran, E. *Schimbarea la față a României*. București: Humanitas, 1990.
9. Eliade, M. *Mitul eternei reîntoarceri*. București: Univers Enciclopedic, 1999.
10. Sadoveanu, M. *Poezia populară*. In: Sadoveanu, M. "Mărturisiri". București: ESPLA, 1960, p.101-102.
11. Sanielevici, H. *Miorița sau patimile unui Zamolxis*. In: "Adevărul literar și artistic". 1931, nr. 552.

În limba rusă

12. Карп, П. *Балет и драма*. Ленинград: Искусство, 1980.

LISTA LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE PUBLICATE LA TEMA TEZEI

Articole în diferite reviste științifice: în reviste din Registrul Național al revistelor de profil, cu indicarea categoriei

1. **Bețișor, A.** *Maurice Bejart: Stil individual în coregrafie*. In: Revista "Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică", Categoria C, Chișinău: Notograf Prim, 2016, nr.2 (29), p.169-174. ISSN 2345-1408.
2. **Bețișor, A.** *Interpretarea operelor literare prin intermediul limbajului coregrafic în viziunea lui B.Eifman*. In: Revista "Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică", Categoria C, Chișinău: Notograf Prim, 2017, nr.2 (31), p.130-132. ISSN 2345-1408.
3. **Bețișor, A.** *Compoziția scenografică – parte componentă a operei coregrafice*. In: Revista "Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică", Categoria C, Chișinău: Notograf Prim, 2018, nr.1 (32), p.139-143. ISSN 2345-1408.
4. **Bețișor, A.** *Interacțiunea și corelația dintre coregrafie și literatura artistică ca factor de dezvoltare a baletului contemporan*. In: Revista de știință, inovare, cultură și artă "Akademos". Categoria B, Chișinău: Academia de Științe a Moldovei, 2020, nr.1 (56), p.155-159. ISSN 1857-0461.
5. **Bețișor, A.** *Motivele estetico-filosofice ale conținutului Baladei "Miorița" ca sursă de formare a orientărilor valorice naționale*. In: Revista „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria „Științe ale Educației”, Categoria B, Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2022, nr.5(155), ISSN 1857-2103.

Materiale/ teze la forurile științifice: conferințe internaționale în republică

1. **Bețișor, A.** *Aspecte estetico-filozofice în balada "Miorița"*. In: Tezele lucrărilor Conferinței științifice internaționale "Învățământul artistic – dimensiuni culturale", 7 aprilie 2017, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice. Chișinău: Notograf Prim, 2017, p.39.
2. **Bețișor, A.** *Compoziția scenografică – parte componentă a operei coregrafice*. In: Tezele lucrărilor Conferinței științifice internaționale "Învățământul artistic – dimensiuni culturale", 20 aprilie 2018, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice. Chișinău: Notograf Prim, 2018, p.38.
3. **Bețișor, A.** *Funcția și rolul obiectului în formarea compoziției coregrafice*. In: Tezele lucrărilor Conferinței științifice internaționale "Învățământul artistic – dimensiuni culturale", 19 aprilie 2019, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice. Chișinău: Notograf Prim, 2019, p.40.

ADNOTARE

Bețișor Angela. Valorificarea filosofiei baladei *Miorița* în crearea spectacolului coregrafic. Teză de doctor în arte. Specialitatea 654.01 – Artă teatrală, coregrafică. Doctorat profesional. Chișinău, 2021.

Structura tezei: Lucrarea cuprinde: introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 140 de titluri (în limbile română, engleză, franceză, rusă), 67 pagini text de bază, 1 tabel și 3 figuri. Rezultatele cercetării au fost reflectate în 8 publicații, dintre care 5 articole în reviste științifice de profil și 3 rezumate/ teze la foruri științifice naționale și internaționale.

Cuvinte-cheie: spectacol coregrafic, filosofia baladei *Miorița*, dramaturgie, scenariu, ideal estetic, folclor, tipologia chipurilor scenice, artă coregrafică.

Domeniul de studiu: Arta coregrafică.

Scopul tezei constă în conceptualizarea, crearea și montarea spectacolului coregrafic *Miorița*, valorificând estetica, filosofia și dramaturgia baladei.

Obiectivele cercetării: analiza contextului social-istoric, reflectat în balada *Miorița*; analiza demersului estetic, filosofic și dramaturgic al baladei *Miorița* și reflecția acestora asupra concepției spectacolului coregrafic; conceptualizarea artistică a spectacolului coregrafic *Miorița*; stabilirea dramaturgiei și scenariului spectacolului coregrafic *Miorița*; crearea și montarea spectacolului coregrafic *Miorița*; prezentarea (filmarea) spectacolului coregrafic *Miorița*.

Noutatea științifică și originalitatea conceptului artistic sunt obiectivate în fundamentarea demersurilor de valorificare a aspectelor estetice, filosofice și dramatice ale baladei *Miorița* în conceperea unui spectacol coregrafic; conceptualizarea artistică a spectacolului coregrafic *Miorița* din perspectiva paradigmei filosofice a baladei *Miorița*; stabilirea dramaturgiei și scenariului spectacolului coregrafic *Miorița* axate pe principiile artei coregrafice și principiile de interconexiune a artei coregrafice și a artei literare (în baza unei opere epice); extinderea mijloacelor de promovare a valorilor literare naționale prin intermediu artei coregrafice.

Problema științifică și artistică soluționată în cercetare constă în transferul și exprimarea esteticii, filosofiei și dramaturgiei baladei *Miorița* cu mijloacele artistice în crearea spectacolului coregrafic.

Semnificația teoretică și artistică a cercetării este justificată de: dezvoltarea teoriei și practicii artei coregrafice prin conceptualizarea spectacolului coregrafic în baza operei epice *Miorița*; fundamentarea principiilor generale de creare a spectacolului coregrafic, dar și principiilor de valorificare a esteticii, filosofiei și dramaturgiei baladei *Miorița*.

Valoarea aplicativă a cercetării constă în posibilitatea aplicării rezultatelor cercetării în formarea inițială și continuă a coregrafilor; în montarea altor spectacole coregrafice și în prezentarea spectacolului *Miorița* publicului larg. Teza de doctor poate fi recomandată în calitate de material didactic în cadrul studierii disciplinelor *Arta Maestrului de balet*, *Compoziția și montarea dansului*, *Regia în coregrafie*, *Regia spectacolului coregrafic* și poate servi ca suport pentru cercetările ulterioare în domeniu.

Implementarea rezultatelor științifice. Teza a fost realizată în cadrul Școlii doctorale *Studiul Artelor și Culturologie* din cadrul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Republica Moldova, fiind discutată și recomandată pentru susținere de Comisia de îndrumare și de Consiliul Școlii doctorale. Rezultatele cercetării au fost reflectate în 8 publicații, dintre care 5 articole în reviste științifice de profil și 3 rezumate/teze la foruri științifice naționale și internaționale.

ANNOTATION

Betisor Angela. Recovery on the philosophy of the ballad *Miorița* in the conception of the choreographic spectacle. Doctoral thesis in arts. Specialty 654.01 – Theatrical, choreographic arts. Professional doctorate. Chisinau, 2021.

Structure of the thesis: The paper includes: introduction, 3 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 140 titles (in Romanian, English, French, Russian), 67 basic text pages, 1 table and 3 figures. The research results were reflected in 8 publications, of which 5 articles in specialized scientific journals and 3 abstracts/ theses at national and international scientific forums.

Keywords: choreographic spectacle, *Miorița* ballad, the philosophy of the ballad *Miorița*; dramaturgy, script, aesthetic ideal, aesthetics, folklore, typology of stage faces, choreographic art.

Field of study: Choreographic art.

The aim of the thesis is to conceptualize, create and edit the choreographic show *Miorița*, capitalizing on the aesthetics, philosophy and dramaturgy of the ballad.

The objectives of the thesis: analysis of the social-historical context, reflected in the ballad *Miorița*; the analysis of the aesthetic, philosophical and dramaturgical approach of the ballad *Miorița* and their reflection on the conception of the choreographic show; artistic conceptualization of the choreographic show *Miorița*; establishing the dramaturgy and script of the choreographic show *Miorița*; creation and staging of the choreographic show *Miorița*; presentation (filming) of the choreographic show *Miorița*.

The scientific novelty and the originality of the artistic concept are objectified in substantiating the efforts to capitalize on the aesthetic, philosophical and dramatic aspects of the ballad *Miorița* in the conception of a choreographic show; artistic conceptualization of the choreographic show *Miorița* from the perspective of the philosophical paradigm of the ballad *Miorița*; establishing the dramaturgy and script of the choreographic show *Miorița* focused on the principles of choreographic art and the principles of interconnection of choreographic art and literary art (based on an epic work); expanding the means of promoting national literary values through choreographic art.

The scientific and artistic problem solved in the research consists in the transfer and expression of the aesthetics, philosophy and dramaturgy of the ballad *Miorița* with the artistic means in creating the choreographic show.

Theoretical and artistic significance of the research is justified by: the development of the theory and practice of choreographic art by conceptualizing the choreographic show based on the epic work *Miorița*; substantiation of the general principles of creating the choreographic show, but also of the principles of capitalizing on the aesthetics, philosophy and dramaturgy of the ballad *Miorița*.

The applicative value of the research consists in the possibility of applying the research results in the initial and continuous training of the choreographers; in staging other choreographic shows and in presenting the show *Miorița* to the general public. The doctoral thesis can be recommended as a teaching material in the study of *Ballet Master's Arts, Dance Composition and Editing, Directing in Choreography, Directing Choreographic Performance* and can serve as a support for further research in the field.

Implementation of scientific results. The thesis was written at the Doctoral School of *Arts Studies and Culturology* of the Academy of Music, Theater and Fine Arts of the Republic of Moldova, being discussed and recommended for support by the Guidance Commission and the Doctoral School Council. Research results were reflected in 8 publications, of which 5 articles in specialized scientific journals and 3 abstracts/ theses at national and international scientific forums.

АННОТАЦИЯ

Бецишор Анжела. Создание хореографического спектакля на основе философии баллады *Миорица*. Диссертация на соискание ученой степени доктора искусствоведения. Специальность 654.01 – Театральное/ хореографическое искусство. Профессиональная докторантура. Кишинев, 2021.

Структура диссертации включает: введение, 3 главы, общие выводы и рекомендации, библиографию из 140 наименования (на румынском, английском, французском, русском языках), 67 страниц основного текста, 1 таблицу и 3 рисунка. Результаты исследования нашли отражение в 8 публикациях, из них 5 статей в профильных научных журналах и 3 резюме на отечественных и международных научных форумах.

Ключевые слова: хореографический спектакль, философия баллады *Миорица*, драматургия, сценарий, эстетический идеал, фольклор, типология сценических образов, искусство хореографии.

Область исследования: Искусство хореографии.

Цель исследования состоит в концептуализации, создании и постановке хореографического спектакля на основе философии и драматургии баллады *Миорица*.

Задачи исследования: анализ исторического и социального контекста, отраженного в балладе *Миорица*; анализ эстетических, философских и драматургических посылок баллады *Миорица* и, их отражение в концепции одноименного хореографического спектакля; художественная концептуализация хореографического спектакля *Миорица*; разработка драматургии и сценария хореографического спектакля *Миорица*; создание и постановка хореографического спектакля *Миорица*; демонстрация хореографического спектакля *Миорица*.

Художественная новизна и оригинальность исследования: обоснование подходов к использованию философии и драматургии баллады *Миорица* в создании одноименного хореографического спектакля; разработка художественной концепции хореографического спектакля на основе философской парадигмы баллады *Миорица*; разработка драматургии и сценария хореографического спектакля *Миорица*, на основе принципов взаимосвязи хореографического искусства с литературой; расширение средств воплощения ценностей баллады *Миорица* средствами хореографического искусства.

Научная и художественная проблема разрешенная в исследовании состоит в использовании художественных средств для переноса и воплощения философии и драматургии баллады *Миорица* в постановке одноименного хореографического спектакля.

Теоретическая и художественная значимость исследования состоит в развитии теории и практики хореографического искусства посредством разработки концепции хореографического спектакля *Миорица*, на основе одноименного произведения; в обосновании общих принципов создания хореографического спектакля и принципов воплощения философии и драматургии баллады *Миорица* в создании хореографического спектакля.

Практическое значение исследования заключается в представлениях художественного спектакля *Миорица* широкой зрительской аудитории, а научные и художественные подходы использовать в создании других хореографических спектаклей; при подготовке будущих хореографов. Диссертация может быть рекомендована в качестве дидактического материала в изучении предметов *Искусство Балетмейстера, Композиция и постановка танца, Режиссура в хореографии, Режиссура в хореографическом спектакле* и, может служить вспомогательным материалом для будущих исследований.

Внедрение научных результатов. Диссертация была выполнена в Школе доктората Академии Музыки, Театра и Изобразительных Искусств Республики Молдова, обсуждалась и рекомендована к защите членами Руководящей комиссии и Совета Докторской Школы. Результаты исследования нашли отражение в 8 публикациях, из них 5 статей в профильных научных журналах и 3 тезисы на отечественных и международных научных форумах.

BETIȘOR ANGELA

**VALORIFICAREA FILOSOFIEI BALADEI *MIORIȚA*
ÎN CREAREA SPECTACOLULUI COREGRAFIC**

REZUMAT
al tezei de doctor în arte

SPECIALITATEA 654.01 – ARTĂ TEATRALĂ, COREGRAFICĂ
Doctorat profesional

Aprobat spre tipar: 25.03.2022
Hârtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar: 1,4

Formatul hârtiei 60x84 1/16
Tiraj 25 ex.
Comanda nr.46/22

Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova
Str. Alexei Mateevici, 60, Chișinău, MD-2009